

Kompleksowe, zewnętrzne, procesowe... czyli jakie?

Działania podejmowane w *Projekcie, realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, działanie: 3.5. Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół*, przyniosły wiele ciekawych doświadczeń i refleksji związanych ze wspomaganiami przez placówki doskonalenia nauczycieli przedszkoli, szkół, placówek oświatowych, które w dalszej części artykułu będę nazywała po prostu szkołami. Myślę, że należy zastanowić się, czym jest i czym powinno być wspomaganie, które ma zainspirować szkoły do rozwoju, doskonalenia jakości, uzyskiwania jak najwyższych efektów pracy.

Warto zatem dookreślić, jakie wspomaganie oferuje placówka doskonalenia nauczycieli. Zacznę od zdefiniowania tego określnika. W *Projekcie* wsparcie nazwano kompleksowym, czyli – jak opisują to słowo synonimy – pełne, całościowe, wszechstronne, globalne, dogłębne. Zadajmy zatem pytanie – czy takie powinno być wsparcie? Według mnie – nie! Szkoły i placówki mają, i powinny mieć swoją autonomię, samodzielność w pokonywaniu codziennych trudności i w rozwiązywaniu problemów, a „pełne” prowadzenie za rączkę może tę samodzielność ograniczać.

Kolejne określenie wspomagania – zewnętrzne. Tak, jeśli ze szkołą współpracuje, niosąc pomoc i wsparcie ktoś spoza danej społeczności, to takie wspomaganie można niewątpliwie nazwać zewnętrznym, ale to słowo nie dotyka istoty zagadnienia. Najpełniej opisuje je przymiotnik – procesowe, ponieważ od razu sugeruje związek wspomagania z jakimś procesem, a więc przebiegiem następujących po sobie i powiązanych przyczynowo określonych zmian. Bo wspomaganie w swej istocie powinno być procesem modyfikowania, działań, celowego wprowadzania zmian w zdiagnozowanych obszarach i oceny uzyskanych efektów.

Dlaczego w Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach funkcjonuje nazwa „procesowe wspomaganie rozwoju szkół”? Dlatego, że oferujemy spójne etapy działania, mające na celu rozwój całej szkoły jako organizacji uczącej się, dbającej o coraz wyższą jakość swojej pracy, a więc związane z procesem rozwoju.

Podstawowe etapy procesowego wspomagania rozwoju szkół można więc opisać następująco:

– **przeprowadzenie diagnozy potrzeb:**

- określenie stanu wyjściowego – diagnoza aktualnej sytuacji,
- ustalenie podziału odpowiedzialności,
- wyznaczenie kierunków rozwoju szkoły;

– **przygotowanie planu wspomagania:**

- ustalenie celów i opisanie działań składających się na ich realizację,
- przyjęcie *planu wspomagania* do realizacji;

– **realizacja działań:**

- opracowanie harmonogramu i organizacji zaplanowanych działań,
- przeprowadzenie szkoleń, warsztatów, udzielanie konsultacji,
- monitorowanie realizacji działań;

– **podsumowanie procesu:**

- ocena skuteczności podjętych działań – wskazanie uzyskanych efektów,
- sformułowanie wniosków i rekomendacji.

Nauczyciele konsultanci i coraz częściej nauczyciele bibliotekarze wspomagający szkoły inicjują proces wspomagania, pomagają w diagnozie potrzeb, wspierają szkoły w trakcie wdrażania działań służących rozwojowi, towarzyszą podczas monitorowania przebiegu działań, pomagają przy ocenie efektów procesu wspomagania i procesu rozwoju, oferując stałą współpracę osoby wspomagającej ze szkołą. Należy w tym miejscu podkreślić, że wspólne podsumowanie wspomagania opiera się na swoistych trzech filarach: cele ujęte w planie wspomagania, działania (inaczej: sposoby realizacji celów), uzyskane efekty i dopiero na tej podstawie formułowane są wnioski i rekomendacje do dalszej pracy nad rozwojem szkoły.

Kilka lat wspomagania szkół, prowadzonego przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach, przynosi pozytywne efekty. Na zadawane w ramach podsumowania rocznego wspomagania szkół pytanie – Co daje procesowe wspomaganie szkołom/placówkom oświatowym? – otrzymujemy różne odpowiedzi, ale najczęściej występują przytoczone niżej:

- uczestnictwo całej rady pedagogicznej w szkoleniach, realizowanych na miejscu, w szkole;
- zwrócenie uwagi przez osobę z zewnątrz na istotne sprawy związane z pracą nauczyciela – zewnętrzna inspiracja do twórczego rozwoju;
- dostępność osoby wspomagającej, stały kontakt ze specjalistami, pomoc w różnych sytuacjach (np. modyfikacja szkolnego systemu oceniania, prelekcje dla rodziców);
- wspólnie zaplanowane terminy i czas zajęć – szkolenia zgodne z oczekiwaniami i potrzebami nauczycieli, swoboda w wyborze tematu, czasu, miejsca szkolenia;
- pogłębiona diagnoza potrzeb szkoły, sformułowanie celów i działań,
- przekazywanie na bieżąco przez specjalistów przydatnej wiedzy.

Procesowe wspomaganie rozwoju szkół jest dużym wyzwaniem, toteż jako placówka doskonalenia nauczycieli staramy się rozwijać działania związane ze wspomaganiem i poszerzać swoje kompetencje. Zilustrować to może przykład prowadzenia diagnozy potrzeb szkół – im głębsza i pełniejsza – tym lepiej dla wspomaganej szkoły, dlatego pracujemy nad nowymi narzędziami diagnostycznymi, poszukujemy ciekawych rozwiązań, np. w zakresie współpracy z nauczycielami bibliotekarzami, z pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznych. Ma to ogromne znaczenie, bo pełna diagnoza pozwala na zaoferowanie szkołom jak najlepszego wsparcia. Wiele zależy oczywiście od dyirekcji i społeczności szkolnej – im większa otwartość i szczerłość w procesie rozpoznawania potrzeb, tym trafniej dedykowana jest oferta wspomagania.

Dużą nadzieję na rozwój wspomagania pokładam w pracach zespołu roboczego, zainicjowanego przez Kuratorium Oświaty w Białymstoku, gdzie spotykają się wizytatorzy, przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych i ośrodków doskonalenia nauczycieli. Jestem przekonana, że tylko wspólne działania mają wartość dodaną, jaką jest wynikająca ze współpracy synergia działań, wzbogacająca **procesowe wspomaganie rozwoju szkół i placówek oświatowych.**

*Lidia Kłoczko,
dyrektor Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach*